

URBÁN ANIKÓ

AZ ONLINE BÁNTALMAZÁS JELENSÉGE

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

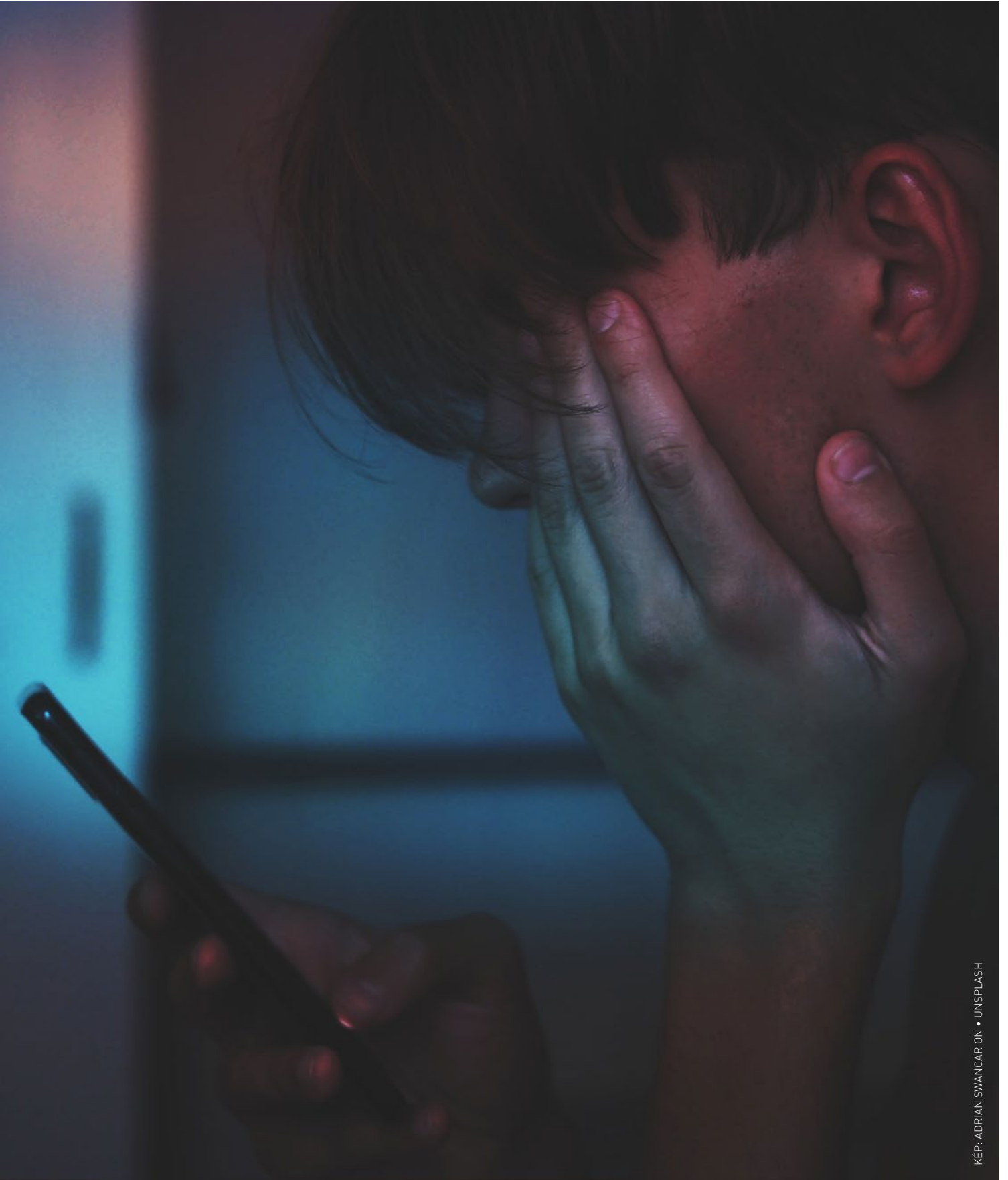
**A KÖTET AZ ERZSÉBET IFJÚSÁGI ALAP NONPROFIT KFT. MEGBÍZÁSÁBÓL,
AZ EFOP-1.2.3-VEKOP-15-2015-00001 – KOMPLEX IFJÚSÁGI FEJLESZTÉSEK –
ÚJ NEMZEDÉK ÚJRATÖLTVE C. PROJEKT FINANSZÍROZÁSÁBAN JELENT MEG.**

FELELŐS KIADÓ:

Ament Balázs
ügyvezető

ISBN 978-615-6198-19-8

URBÁN ANIKÓ: AZ ONLINE BÁNTALMAZÁS JELENSÉGE

Bevezető	...3
Az online bántalmazás (cyberbullying) fogalma	..4
Az online bántalmazás fajtái	...5
Egyéb (ritkábban előforduló) online bántalmazási formák	...12
A bántalmazás szereplőinek azonosítása	...14
Miben különbözik az online és az offline bántalmazás?	...17
Milyen jelei lehetnek az online bántalmazásnak?	...19
Mit tehet egy felnőtt, ha egy közösségben online bántalmazást észlel?	...20
Filmek, mint modern kommunikációs csatorna	...23
Csoportfoglalkozási kisokos	...28
Ajánlott szakmai irodalom	...30
Baj esetén hova fordulhatunk?	...31

KÉP: JOUANN GATOUILLAZ-VERGOS • UNSPLASH

Fiatalokkal és gyerekekkel foglalkozó szakemberek sokasága néz szembe közösségén belüli esetleges agresszióval. A kortársak közötti fizikai bántalmazás ténye nem kérdés; szüleink és nagyszüleink idejében is voltak csúfolások, kiközösítések és akár fizikai bántalmazások. Generációkon átívelő (jó vagy rossz?) megoldási stratégiák születtek a gyerekek közötti konfliktusok kezelésére.

Ellenben a ma gyermeket nevelő szakemberek sokszor eszköztelenül állnak az online térben előforduló abúzusokkal szemben (cyberbullying). Nincs tanács, jó/rossz példa az előző generációk tapasztalatai alapján. Nem tudják mihez hasonlítani a bántalmazás mértékét és annak valódi hatásait az áldozatra.

Az online és offline térben történő bántalmazás azonban sok esetben hasonló dinamikára épül. Egy online bántalmazás esetében az ifjúsági szakembereknek egy-egy megoldás megteremtéséhez nem a digitális eszközök helyes és rutinszerű használatára van elsősorban szükség.

A konfliktuskezelési tapasztalatokra való támaszkodás, az empátia és cyberbullying fogalmainak megismerésével valódi megoldási stratégiák alakíthatóak ki a gyermekek számára.

Az online bántalmazás esetében talán még fontosabb, hogy ne csak az áldozattal és a bántalmazóval foglalkozzunk, hanem azokkal a kortársakkal is, akik „csak” végignéznek egy-egy esetet. Ha egy közösség erős, akkor a bántalmazó ereje csökken, hisz hiába hangosabb vagy agresszívabb valaki az online térben (is), ha nincs befogadó közönség, akkor a „produkció” elveszti értelmét az agresszor számára.

Egy felelős ifjúsági szakember nem elsősorban a bántalmazó és az áldozat személyes problémáinak megoldásában tud elengedhetetlen feladatot vállalni, – sokszor erre csak pszichológusoknak van elég szakképzettsége – hanem a közösség megerősítésében. Ha folyamatos mentorálás, csapatjátékok és közösségépítési aktivitás során figyelünk az osztály és egyéb csoportok dinamikájára, akkor olyan típusú érzékenyítést tudunk véghez vinni, ami akár online bántalmazás esetén is elősegítheti a korai felismerést. Ennek fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni, hiszen az online térben minden másodperc számít akkor, amikor mondjuk egy kelletlen kép vagy videó kikerül.

A bántalmazás és a fiatal kortársak közötti online kommunikáció sokszor idegennek tűnik az idősebb generációnak kívülről. Számtalan alkalommal lehet érezni, hogy a felnőttek (szülők, ifjúsági szakemberek vagy pedagógusok) nem értik, nem látják át az online térben történő eseményeket vagy eszköztelennek érzik magukat, ha mégis segítséget kér a gyerek.

Megnyugtató lehet azonban a gyerekekkel foglalkozó szakemberek számára, hogy az online bántalmazási esetek helyes kezelésére tényleg nem informatikai ismeretekre, hanem konfliktuskezelési tapasztalatra és empátiára lesz szükség.

AZ ONLINE BÁNTALMAZÁS (CYBERBULLYING) FOGALMA

A cyberbullying - magyar megfelelője az internetes vagy online bántalmazás - olyan cselekvést jelent, amely infokommunikációs technológiákat használ fel szándékos, direkt, ismételt és ellenséges viselkedéssel egybekötve. Mindezt egyének vagy csoportok követik el, és a cselekedetek arra irányulnak, hogy másokat bántalmazzanak tudatosan vagy óvatlanul, esetleg saját érzéseik kivetítéseként.

A fogalom közérthetően a megfélemlítés, kegyetlenkedés és a fenyegetés jelenségét jelenti, de a fogalom számtalan egyéb módszert is magában foglal. Durva, adott esetben trágár, kifigurázó csúfolódásokból, kárörvendésből és fenyegetésekből álló üzenetek sorozatát is jelentheti, ami elsősorban a kamaszokat érinti, de hiba lenne azt gondolni, hogy csak őket.

Az online bántalmazás célja lehet, hogy a bántalmazó az áldozatot hosszú távon, folyamatosan megfélemlítse, irányítsa, manipulálja vagy megalázza. Ezek a cselekvések szándékosak, ismétlődőek és ellenséges hangnemük arra irányul, hogy a másik emberben kárt tegyen.

Számítógép, laptop, okostelefon, tablet, de végül is bármilyen eszköz alkalmas arra, hogy felületet és eszközt adjon a kortársak közötti bántalmazásnak.

A közösségi média negatív hatását nem szabad lebecsülni; a cyberbullying leggyakoribb platformjai a Facebook, a Twitter és az Instagram, valamint az online iskolai csoportok, ahol kegyetlenkedés és az érzelmi terror elszívődése mindennapos lehet bizonyos perifériára sodródott gyermeknek.

A fiatalok által folyamatosan használt infokommunikációs technológiát arra is használhatják, hogy másokat bántsanak. Izgalmas belegondolni, hogy amíg mondjuk az iskolába nem

vihetünk be szűrő eszközt vagy lőfegyvert, addig az okos eszközök már-már elengedhetetlenek a fiatalok hétköznapjaiban – pedig rosszindulatú használat esetén tudnak olyan tragédiákat és sérüléseket okozni, mint egy (lő)fegyver.

Egy 2019-es kutatás¹ alapján az általános iskolások 63,4%-a, a középiskolások 68,7%-a vett már részt aktívan internetes zaklatásban. A beszámolók szerint a leggyakoribb formái a kirekesztés és a mobiltelefonon történő zaklatás, de gyakori az online fiók feltörése, illetve a sértő képek és üzenetek küldése is. Hasonlóan beszédes adat, miszerint az általános iskolások 68,9%-a, a középiskolások 72,4%-a volt már internetes zaklatás áldozata.

Ahogy egy fizikai támadásnak, úgy egy online térben történő rosszindulatú cselekménynek is lehetnek/vannak jogi következményei. A büntetés és számonkérés súlyossága természetesen függ a bűncselekmény minőségétől is, de összességében a közvélemény nem beszél annak súlyosságáról, hogy az online térben történt bántások és támadások kapcsán ugyanúgy felelősségre vonhatók a fiatalok a bíróságon, mint az offline térben.

1 <https://www.researchgate.net/publication/338066845> Iskolai eroszak Cyberbullying az iskolaban Az Internetes Zaklato es Internetes Aldozat Skala bemutatasa

AZ ONLINE BÁNTALMAZÁS FAJTÁI

A fiatalokkal foglalkozó szakemberek számára folyamatos kihívást jelent(het) az online térben történő cikizések, heccelések méltányos és igazságos kezelése, mivel vannak gyerekek, akik egy-egy komment miatt is szoronganak. Számos helyzetben a fiatalok körül lévő felnőtt szakemberek csak akkor értesülnek eldurvult, folyamatos bántásokról, amikor már a konfliktusok elmélyültek és az érzelmi károkat nehezebb helyrehozni.

Számtalan ifjúsági szakember számára megfoghatatlan az online bántalmazás fogalma és nehezen tud álláspontot kialakítani egy-egy konkrét szituációban. Az esetek jelentős részében könnyebb csak általánosító fogalmakkal azonosítani egy-egy konfliktust, pedig ha a konkrét bántalmazási formák definícióival tisztában vagyunk, az már mankót jelenthet a konfliktushelyzetek értékelésekor.

A következőkben konkrét definíciók mentén kívánom bemutatni az online bántalmazás lehetséges formáit.

Sajnos, mint minden online térhez kapcsolódó jelenség, a cyberbullying formái is folyamatosan változnak és rohamos tempóban bővülnek a bántalmazók eszköztárai.

ZAKLATÁS/FOLYAMATOS TÁMADÁS (ONLINE HARASSMENT)

Az áldozatot folyamatosan (rendszeres időközönként, akár nagyon gyakran) kéretlen, támadó, sértő, felzaklató, igaztalan üzenetekkel bombázzák.

A zaklatás fogalmával kapcsolatban az egyik legfontosabb szempont, hogy a rendszerességet felismerjük. Ha valakit online bántanak, akkor az általában nem egy-egy elszigetelt alkalom. A bántalmazás dinamikájának megfelelően pedig az alkalmi bántások hamar válhatnak rendszeressé, és utána tapasztalható,

hogy a bántások között eltelt idő folyamatosan csökken – akár egészen addig, hogy valaki órák alatt több tucat sértő üzenetet kapjon. Ezt a gyakoriságot azonban érdemes nem megvárni.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN HELYZETBEN?

Ifjúságsegítő szakemberként érdemes megértetni a fiatalokkal, hogy egy-egy címke aggatása a másokra milyen felelősséggel jár. Ha valakit „csak” szekál valaki a neten, az nem feltétlenül poén, de egy-egy rosszul sikerült komment miatt sem lehet valakit zaklatónak kikiáltani.

Rendszeres időközönként előforduló bántalmazás esetén azonban nem érdemes bagatelizálni ilyen típusú eseteket, hiszen az online térben jellemző szociális fékek hiánya egyre durvább és durvább abúzust generálhat.

KIKÖZÖSÍTÉS, KIZÁRÁS (EXCLUSION)

Egy online közösség, csoport, vagy akár chatbeszélgetés egyik szereplőjének a kirekesztése vagy figyelembe nem vétele. Ez utóbbi gyakran társul olyan sértő, bántó megjegyzésekkel, amelyek megfogalmazása olyan, mint ha a másik személy ott sem lenne.

Viszonylag gyakori formája ennek a bántalmazási formának, ha valakit kizárnak egy közösség zárt csoportjából. Ez a kirekesztettség érzet nemcsak operatív információktól vághatja el az áldozatot, hanem valódi kívülállóság érzetet ad.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN HELYZETBEN?

Az elszenvedett traumát mélyítheti, ha az online csoportba való visszalépés után a kirekesztett diák utólag nézi végig azt, hogy kizárása idején hogyan gúnyolódott rajta a közösség. Ez természetesen nem teszi könnyebbé a feldolgozást és a csoportba való visszajutás után is rosszul érzi magát az áldozat, vagyis nincs

azzal megoldva a helyzet, ha egy felnőtt utasítására visszavetünk valakit egy csoportba.

Ilyen esetben az áldozat valószínűleg az adott közösség periferiájára került és az online térben történő kirekesztés valószínűleg offline térben is jelen van.

IDENTITÁS/SZEMÉLYISÉG- LOPÁS (IMPERSONATION, MASQUERADING)

Az áldozat személyes azonosítására alkalmas, közvetlen kommunikációt lehetővé tevő e-mail cím, közösségi média fiók vagy egyéb regisztrált profil feltörése azzal a céllal, hogy az áldozatnak kárt vagy érzelmi bántást okozzanak. Az identitáslopás felhasználható megfélemlítésre, az áldozat nevében félreérthető, agresszív, sértő üzenetek küldésére vagy a hírnevével való visszaélésre, hitelrontásra is.

Nagyon fontos, hogy a gyerekek ne csak a bankkártyájuk védelmének szükségességét tanulják meg, hanem az e-mail vagy közösségi média fiókjuk esetében is hasonlóan óvatos magatartást kövessenek.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN HELYZETBEN?

Az esetek jelentős részében a kortársak között előforduló ilyen típusú abúzus nem egy hacker támadást jelent, hanem csak egy-egy bejelentkezve hagyott közösségi média platformot az informatika teremben.

Szinte minden ilyen típusú zaklatást meg lehet előzni kétfaktoros (kétfaktoros) azonosítással².

KIBESZÉLÉS (OUTING)

Személyes, privát szférát érintő információk, titkok nyilvánosságra hozása, engedély nélküli közzététele és megosztása másokkal vagy erre nem jogosultakkal.

Felnőtt fejjel talán nem tűnik olyan veszélyesnek, ha pár apró titok vagy diák csíny felkerül a netre, de a kamasz korban a kortársak véleménye kiemelten fontos és meghatározó. Komoly bizalomvesztést jelenthet a kortársakkal szemben (és akár később, idősebb korban általában az emberekkel szemben) a bizalmasan elmondott titkok kitergetése.

Az ilyen típusú csínyek kapcsán gyakran előfordul, hogy egy-egy szülő ilyen közvetett módon tud meg valamilyen titkot a gyerekeről. Az ilyen típusú diákcsínyek ezzel családi konfliktusokká is tudnak eszkalálódni.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN HELYZETBEN?

Az áldozatot ilyen esetben reflektorfénybe helyezik bizalmas információ kiszivárogtatásával. Az sincs kizárva, hogy talán bajba is kerül, valamiért esetleg felelősségre kell vonni, de hasznos lehet ilyenkor a közösség figyelmét a kiszivárogtatóra és annak felelősségére fordítani. Ha egy kortárs közösség nem a pletykán való csámcsogást tartja egy ilyen helyzetben a legfontosabbnak, az lényegesen segíti az áldozat biztonságérzetének növelését.

Érdeemes megértetni a közösséggel, hogy mindenkiről lehet kínos információkat megosztani és az egymáshoz fűződő lojalitás és szolidaritás teszi lehetővé, hogy hasonló eset ne fordulhasson elő újra.

2 A kétfaktoros azonosítás egy biztonsági beállítás, amely segít a felhasználói fiók megóvásában azáltal, hogy a jelszó mellett még egy második védelmi vonal is védi a fiókot, amelyet egy telefonra letölthető hitelesítő alkalmazás biztosít.

BEFEKETÍTÉS (DENIGRATION)

Bántó, rosszindulatú pletyka, szóbeszéd küldése, kipoztolása, terjesztése valakiről, egy kapcsolat vagy az önbecsülés kikezdésére irányuló, megalázó, romboló hatású képek, szövegek, videók (posztok) közzététele.

Egy online térben történő elejtett információ komoly következményekkel tud járni. A fiatalok sokszor nem mérik fel annak hatásait, hogy az online térben történt bántások, rágalmak következményei nem csak a monitoron jelennek meg, hanem súlyuknak megfelelően az offline térben is szembe kell nézni a következményekkel.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN HELYZETBEN?

A fiatalok felelősségérzetét szükséges növelni. Ha valaki olyat írna le, amit nem vállal szemtől szembe valakinek kimondani vagy képviselni, akkor azt az állítást az online térben sem kell megjeleníteni.

LEJÁRATÁS, OLTOGATÁS (DISSING)

Az áldozat megszégyenítése, becsmérése. Valótlan pletykák, ténynek beállított hamis információk, vagy akár manipulált, mémesített (gúnyos, sértő színezetű) fotók, videók elterjesztése által. A barátoktól, osztálytársaktól való elszigetelés, az elrettentés vagy a hírnév lerombolása is lehet a hátterében.

A manipulált képek (vagy akár videók) megszerkesztése pár perces folyamatot jelent a bántalmazónak, de a hatása ennél sokkal nagyobb – hiszen a közösségen belül, az évfolyamon és iskolán belül egy óra alatt hamar tovább terjedhet egy-egy kép vagy videó fájl.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN HELYZETBEN?

A gyerekeket érdemes felkészíteni arra, hogy szükség esetén bizonyító erővel bírhat egy-egy

képernyőfotó elkészítése. A bántalmazók sok esetben csak néhány órára tesznek fel egy-egy ilyen típusú tartalmat az internetre, mivel ez pont elég arra, hogy sokan nevéssenek rajta, de törlés után a számonkérés lehetetlenné váljon.

BECSAPÁS/TRÜKKÖZÉS (TRICKERY)

Személyes vagy intim információ kicsalása, megtévesztéssel való megszerzése, majd azok megosztása, ártó szándékkal való felhasználása, vagy a megbeszéltekkel szemben más célra való felhasználása.

Tinédzser fiatalok ezrei nem találnak a közvetlen környezetükben olyan társaságot, ahol őszintén beszélgethetnének az érzelmeikről, így gyakran az online térben keresnek barátokat. Az, hogy ezek a viszonyok idővel bizalmasá válnak szinte természetes, de fontos felhívni a figyelmet arra, hogy ahogy egy vadidegennel is óvatosan állunk szóba, úgy az online térben is óvatosnak kell lennünk a bizalmi kapcsolatok kialakításával.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Számtalan esetben előfordul, hogy a fiatalok nem találják a helyüket, nem tudnak kihez fordulni (vagy legalábbis ezt érzik). Egy családon belüli krízis (például válás vagy idősebb testvér elköltözése) tovább növelheti a magányérzetet.

Félelmetes lehet egy fiatal számára, amikor szembesül azzal, hogy az online térben bizalmasba fogadott ember nem felel meg annak, akit elképzelt (vagy csak hazudtak neki azzal kapcsolatban, hogy például hány éves emberrel beszélget). Lehet, hogy egy mély bizalmi kapcsolatot veszít el ezáltal, de ne becsüljük le a szégyenérzetet sem, amit a becsapás miatt érezhet. Ilyen esetben az áldozatok sok esetben okolják magukat hiszékenységükért, ami tovább mélyítheti a magány érzését.

Fontos, hogy ifjúságsegítő szakemberként a magány érzését próbáljuk csökkenteni az áldozat számára. Akár a szülőkkel közösen érdemes átgondolni, hogy miért érezhette azt az áldozat, hogy csak egy képernyővel tud bizalmi légkört kialakítani. Közös programokkal érdemes az áldozat figyelmét átirni az online világból az offline közösségek irányába.

ONLINE KÖVETÉS/SZTALKOLÁS (CYBERSTALKING)

Online szokások (például jelenlét, részvétel, tagság, látogatás) megfigyelése és feltérképezése, majd ezek segítségével megfélemlítésre, manipulációra alkalmas üzenetek küldése.

Ennek a bántalmazási formának elsősorban az a célja, hogy a biztonságérzetet aláássa és az áldozat veszélyben érezze magát.

A szokások megfigyelése (online és offline térben egyaránt) viszonylag könnyű. Apró információkat csepegtetve, a kiszemelt áldozatban nagyon hamar félelem kelthető.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Általában ennél a bántalmazási formánál kérik a fiatalok a leggyakrabban a szüleik vagy a körülöttük lévő felnőttek segítségét, hiszen ebben az esetben testi épségüket is féltik. Ne becsüljük le, hogy mentálisan szinte elviselhetetlen terhet jelent az áldozatnak az állandó megfigyelés érzése.

FLAMING (ÉRZELMEK FELSZÍTÁSA, ELDURVULÓ VITÁZÁS, LÁNGHÁBORÚ)

Agresszív, támadó, személyeskedő, obszcén hozzászólás fórumokon, nyilvános posztok alatt.

A flaming célja, hogy vitát szítson és gyakran nem a témához kapcsolódik, a háttérben pe-

dig leggyakrabban nézőpontbeli különbségekre reagáló, vallási, politikai vagy érzékeny kérdést érintő téma van.

Ez a bántási forma nem csak a hírességek és/vagy közszereplők oldalán jelenhet meg, hanem egy-egy fiatal üzenőfalán is. Sokszor azzal a céllal hoznak létre a gyerekek több profilt, hogy a szülők nyugodtak legyenek az online magatartás kapcsán, de ezzel párhuzamosan a nyilvános és/vagy zárt közösségekben névvel vagy név nélkül agresszorként viselkedhetnek.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESTBEN?

Érzékenyítés céljából érdemes lehet egy-egy példával felvázolni azt, hogy a közszereplők üzenőfalán megtalálható méltatlan üzenetek milyen hatással lehetnek egy emberre. A közösségi médiafelületek kommunikációs kultúrájáért nem csak a Facebook-adminok felelnek, hanem azok a felhasználók is (köztük a tinédzser gyerekek), akik álnevek mögé bújva becsmélők a tartalomgyártókkal.

ONLINE FENYEGETÉS (CYBERTHREATS)

Nyugtalanító, felkavaró kijelentéseket tartalmazó megosztott tartalmak, amelyekből úgy tűnik, hogy a szerzője érzelmileg zaklatott, feldúlt, önmagában vagy másokban kárt akar tenni, vagy öngyilkosságot fontolgat.

Még szemtől szemben is nehéz biztosra megállapítani, hogy valaki tényleg öngyilkosságra készül-e, vagy csak érzelmileg kimerült. Ezeket a jeleket pedig még komplikáltabb online felületen mérlegelni.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Ha úgy érezzük, hogy bármelyik ismerősünk a közösségi média posztja alapján segítségre szorul, mert öngyilkossággal fenyegetőzik vagy kétértelmű, reményvesztett és kétségbeesett

üzenetet posztol, mindenképp próbáljunk segíteni neki. Segíthet neki, ha csak felvesszük vele a kapcsolatot, éreztetjük vele, hogy nincs egyedül.

Ha úgy érezzük ez kevés, vagy a baj nagyobb és azonnali segítséget igényel (például felmerül, hogy épp öngyilkos akar lenni valaki) hívjuk a közismert segélyhívó telefonszámokat!

Emellett viszont érdemes figyelmet fordítani azokra a fiatalokra is, akik időnként „farkast kiáltanak”. Szükséges helyén kezelni, ha valaki rendszeresen oszt meg ilyen típusú posztokat. Nem szabad hagyni, hogy bárki hangulatingszereivel manipulálja az online közösséget és folyamatosan büntudatot keltsen ismerőseiben. Gyekezzünk beláttatni azzal, aki rendszeresen oszt meg aggasztó üzeneteket, hogy baráti körének „zsarolása” ezzel az eszközzel mennyire igazságtalan. Ajánljuk fel pszichológus vagy egyéb szakember segítségét!

DOXOLÁS (DOXING/DOXXING)

A személyazonosság leleplezése, publikussá tétele egy olyan felületen, aminek eddig nem volt hozzáférése ehhez. Privát szférába tartozó információkat, felismerhetőséget és azonosíthatóságot (például fotók, videók vagy telefonszám, privát e-mail cím, lakcím) biztosító adatok nyilvános közzététele, ami által a fenyegetések, gyűlölet célpontja nagy mértékben sebezhetővé válik.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Egy felnőtt embernek is feldolgozhatatlan sérüléseket okozhat, ha a privát fiókjának fotói és/vagy adatai illetéktelen kezekbe kerül vagy megosztják telefonszámát nyilvánosan és addig nem látott mértékű felesleges zaklatást kap. Egy fiatalnak ez az érzelmi teher hatványozottabb.

SZEXTING

A szex + texting szóból eredő kifejezés lényege, hogy a bántalmazó kéretlen, szexuális tartalmú, provokatív tartalmú szövegeket (például emotikonokkal is – padlizzán, barack, nyelv, fröcskölés), képeket, videókat küld a célpontnak.

A Be Social Magyar Tinik a neten kutatása alapján a válaszadó tizenévesek majdnem 40%-ától kértek már erotikus fotót, 7%-uk pedig teljesítette is a kérést. A Kék Vonal 2017-ben egy nemzetközi projekt keretében folytatott kutatásában fényképek engedély nélküli megosztására vonatkozó kérdések válaszaiból kiderült: a tizenévesek 6%-áról került ki részben vagy teljesen meztelen kép a világhálóra az engedélyük nélkül; 41% pedig tanúja volt ilyen esetnek³.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

A szexting jellemzően azért válhat visszaélések eszközévé, mert egy-egy fotó vagy videó futótűzként, kontroll nélkül terjedhet a kortárs közösségben. Ne becsüljük le annak lehetőségét sem, hogy a felvételek könnyen ki is kerülhetnek akár pornográf weboldalakra.

Ifjúsági szakemberként itt is érvényes, hogy elsősorban nem a bántalmazóval és áldozattal való kommunikációval tudunk segíteni (érdeemes ezt pszichológusra bízni), hanem a bántalmazó láncolatot fenntartó résztvevők felé érdemes fordulni. Szükséges megérteni a közösséggel, hogy a „továbbítás” gomb mekkora felelősséggel jár – ez is a bántás része. Természetes védekezőmechanizmussá kell válnia annak, hogy egy kortársról készült és kiszivárgott félmeztelen fotó megtekintésekor a közösség azonnal szóljon egy felnőttnek (legyen az ifjúsági szakember, pedagógus vagy szülő).

3 <https://kek-vonal.hu/szexting-erotikus-meztelen-kepek-kuldese-online/>

Természetesen az ilyen típusú krízis esetén a kamaszok csak azokhoz a felnőttekhez foghatnak bizalommal fordulni, akik korábban is bizalmi légkört tudtak kialakítani.

A helyzetet fokozhatja, hogy a fotó vagy videó kiszivárgása esetén a legtöbbször áldozathibáztatás történik. Nem az az első gondolata egy közösségnek (sajnos), hogy felelősségre kell vonni azt, aki megosztotta a tartalmat, hanem azonnal az áldozatot kezdik el minősíteni. Sajnos ez az attitűd az offline térben való bántalmazás esetén is megfigyelhető az olyan és hasonló mérgező mondatokkal, hogy „minek sétált miniszoknyában haza a buliról?”.

A szülők hajlamosak azzal nyugtatni magukat, hogy az Ő gyerekükkel ez az egész nem fordulhat elő. A „megbízás” azonban nem csak azt jelenti, hogy nem küld magáról meztelen fotót a kamasz, hanem azt is, hogy ha tanúja ilyen esetnek, azt megfelelő személynek jelzi és azonnal segítséget kér.

A szexting felbukkanása egy iskolai közegben szinte mindig iskola vagy osztályközösség váltással fejeződik be (vagy az áldozat vagy a bántalmazó esetében).

REVENGE PORN (BOSSZÚPORNÓ)

Legális vagy illegális módon megszerzett, kapott szexuális tartalmú fotók, videók engedély nélküli közzététele.

Leggyakrabban egy sértett fél áll a tett mögött, általában visszautasítás, megcsalás, szakítás után fordul elő. Fontos azonban kiemelni, hogy a kortársak között státusz megszerzésére is használják.

Ennek a bántalmazási formának célja az áldozat megalázása, lejáratása. Feltört tárhelyekből, e-mail vagy közösségi oldal fiókokból illegálisan megszerzett képek, videók is felkerülnek

a netre és bosszút, megszegyenítést propagáló weboldalak is előfordulnak, ahol a tartalmakat zsarolás útján, pénz vagy még több szexuális tartalom megszerzésére használják fel.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Ifjúságsegítő szakemberként nem tudunk sokat tenni, ha valakiről kikerül egy ilyen videó, elsősorban a rendőrség kezébe kerül a nyomozás. Viszont rengeteget tehetünk az attitűd váltásért és azért, hogy az áldozathibáztató légkör ne tudjon kialakulni.

Az ilyen típusú fájlok tárolása is bűncselekmény 18 év alatt – jó, ha ezt az információt minél előbb átadjuk a fiataloknak.

Érdeemes beszélgetni a fiatalokkal arról, hogy ha a párunk ilyen felvételeket kér tőlünk az milyen veszélyt jelent és milyen életet meghatározó trauma lehet, ha kikerül. Türelmesen kell hozzáállni ehhez a témakörhöz, hisz általában az áldozatok sem első szóra küldenek ilyen fotót vagy videót a párjuknak. Akár hónapokig tartó érzelmi zsarolás, egyenlőtlen kapcsolati dinamika és manipuláció hatására születnek ilyen felvételek.

Amennyiben az áldozat (többségében lány) kiegyensúlyozott családi háttérrel, biztonságos közeggel, egészséges önbizalommal rendelkezik könnyebben tud nemet mondani az ilyen típusú kéréseknek, mivel nincs benne irracionális megfelelési vágy egy hosszabb-rövidebb párkapcsolatban.

„VIDÁM POFOZÁS” (HAPPY SLAPPING)

A mit sem sejtő áldozat váratlan bántalmazása (megverés, lökdösés, megütés stb.) majd ennek online közvetítése (streamelése) vagy egy videofelvétel közzététele.

Ez a típusú bántalmazási folyamat jól pél-

dázza az offline térben történő abúzus online térbe való átültetését. A kiadvány további részében kitérek arra, hogy miben különbözik a két térben elkövetett megalázás, de a lényeg, hogy az interneten közvetített fizikai erőszaknak sokkal nagyobb a közönsége és ezzel még nagyobb traumát jelenthet az áldozatnak.

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Az egyik legfontosabb, hogy minél előbb lekerüljön a világhálóról a videófelvétel.

Az áldozat ilyenkor nem csak az agresszorban csalódik, hanem abban a kortárs közösségben is, amelyik esetleg megosztja, lementi vagy kommenteli a videót – ezzel még mélyebb elszigeteltséget él meg az amúgy is bántott fiatal.

Fontos, hogy a számonkérésnél ne csak azt büntessék meg, aki a fizikai erőszakot elkövette a felvételeken, hanem azokat a szereplőket

is, akik felvették az eseményeket, kipszolták és/vagy a felvételen hallani, hogy élvezik a megalázást. Ez komoly nyomozómunka lehet, ha például a felvételeken nem látni mindenkit tisztán, de hosszútávon abszolút segítheti a feldolgozást, ha a cselekményért nem csak egy ember felel, hanem az a közösség, amelyik ezt a bántalmazást végig nézte és az online térben terjesztette.

Az ilyen típusú bántalmazások nem érnek véget azzal, hogy lekerült egy felvétel. Sajnos szembe kell nézni azzal, hogy mindig van legalább egy szereplő, aki lementi ezeket a videókat és akár később újra felkerül a netre, vagy az áldozatnak címzett üzenetekben újra és újra traumatizálják a felvételekkel a bántalmazottat. Éppen ezért az áldozatra való figyelés nem csak a helyzet akut megoldását jelenti, hanem akár hosszútávon való figyelem és törődés szükséges.

KÉP: BECCA TAPERT • UNSPLASH

EGYÉB (RITKÁBBAN ELŐFORDULÓ) ONLINE BÁNTALMAZÁSI FORMÁK

CYBER GROOMING (ONLINE BEHÁLÓZÁS/BECSERKÉSZÉS)

Leggyakrabban felnőtt elkövető ajándékokkal, dicséretekkel, bókokkal halmozza el az áldozatot. Ez a törődés és érdeklődés illúzióját kelti, ezáltal egy gyerek vagy serdülő bizalmába férkőzik azzal a céllal, hogy intim, személyes információt és/vagy szexuális tartalmakat, szolgáltatásokat kapjon tőle.

CATFISHING (ELCSÁBÍTÁS)

Ez egy olyan ismerkedési folyamat, aminek keretében a bántalmazó leggyakrabban gyerekeket vagy sebezhető, kiszolgáltatott embereket céloz. Az elkövető egy hamis identitás mögül igyekszik behálózni áldozatát, bizalmi és érzelmi kötődést létrehozni, majd ennek segítségével érzelmileg vagy másféle módon kihasználni őt.

SWATTING („LEKOMMANDÓZÁS”)

Vészhelyzetre hivatkozva (például lövéshangok, túszejtés, bombával fenyegetés, betörés) az áldozat lakcímére fegyveres erőket hív valaki. A rendőrség a feltételezett veszélynek megfelelő mértékben rohanja le a házat és így ártatlan, ártalmatlan embereket zaklatnak. Ez a bántalmazási forma leginkább az Egyesült Államokban jellemző.

CYBER FLASHING (DIGITÁLIS MUTOGATÁS)

Trágár, felzaklató vagy szeméremsértő képek, videók, zenék, szövegek elküldése az AirDrop nevű, vezeték nélküli megosztást lehetővé

tevő applikáció segítségével idegenek iPhone-jára. Az áldozatok szinte kizárólag nők. Egy biztonsági beállítás hibája tette lehetővé, hogy a támadó automatikusan kapcsolódni tudjon a másik készülékéhez és tartalmat küldhessen át jóváhagyás nélkül, ezáltal kiszolgáltatott helyzetbe hozva az áldozatot.

INSTANT INTIMITÁS (INSTAMACY) – INSTANT INTIMITÁS (INSTAMACY)

A túlságosan gyorsan kialakuló bizalomra és/vagy intimitásra utaló kifejezés, ami az éhatárainkra és a velünk kapcsolatos bizalmas információkra is veszélyt jelent. A közösségi oldalakon, randi appokon, chatprogramokon zajló trendre figyelmeztet, és arra, hogy a következményeket (bosszúpornó, kihasználás, átverés) gyakran fel sem mérjük, amikor egy idegent túl hamar a bizalmunkba fogadunk.

SHARENTING (OVERSHARENTING):

2012-ben terjedt el ez a kifejezés, ami a túl sok információ megosztását (share, overshare) és a szülői szerepet (parenting) olvasztja össze. Arra figyelmeztet, hogy potenciálisan ártalmas (és időnként akár veszélyes) az olyan szülői magatartás, ahol a gyerek életének szinte minden pillanatát dokumentálják képek, videók, történetek formájában – amit aztán a közösségi oldalakon közzé is tesznek.

Az Egyesült Államokban a kétéves kor alatti gyerekek 92%-ának már van egy szülők által létrehozott online identitása, pedig a gyerekek még azt sem tudják, mi az.⁴

4 <https://mindsetpszichologia.hu/posztolom-a-gyerekem-tehat-van-sharenting-oversharenting-es-ami-mogottevan>

Nem csak a gyerek digitális lábnyoma lesz ilyen módon kontrollálhatatlanul nagy, de a beleegezésének kérdése is felmerül amellet, hogy bizonyos cukinak vagy viccesnek szánt fotók (például fürdőruhás, félmeztelen, fürdetős) bünszervezetek, pedofil gyűjtemények kezébe kerülhet (az ilyen típusú webhelyeken megosztott képek 50%-át közösségi oldalakról lopták).

MIRE FIGYELJÜNK ILYEN ESETBEN?

Egyre többen hívják fel a figyelmet azzal kapcsolatban, hogy a szülők felelőssége hatalmas a kicsi gyerekek digitális lábnyomára vonatkozóan.

Nyilván a szülők büszkék a gyerekeikre (sőt, az anyukáknak az első években szó szerint a kicsi babák körül forog az életük), de szükséges hátralépni és mérlegelni, hogy kiről szól egy-egy megosztás. Valóban a gyerek érdekeit szolgálja-e egy-egy fürdetős, fürdőruhás, vicces videó story-ba való megosztása vagy csupán a szülő vár visszaigazolást tőle?

Komoly morális kérdések ezek, hiszen a „csak a 24 órás story-ba raktam ki” mentőgőz sem állja meg megnyugtatóan a helyét, ami az internetre egyszer felkerült, az ott is marad.

Minden családnak a maga módján kell kialakítani azt a digitális térben lévő megjelenési/megosztási kultúrát, amit jónak lát, de érdemes felhívni a figyelmet ezzel kapcsolatban és persze beszélgetni a szülőkkel is ezekről a kérdésekről.

Sokszor előfordul, hogy a megosztások kapcsán a bűnözők, pedofil oldalak emlegetése próbál az elrettentő indok lenni, de megfigyeléseim szerint ez nem szokott valódi szempont lenni, mert az „én profilom nem nyilvános” mondattal ez elrendeződik. Érdekes lehet nem kiberbiztonsági kérdésként megközelíteni ezt a kérdést (bár persze nem utolsó szempont...), hanem morális dilemmákat felvetni a szülők körében.

Egyes kutatók szerint a gyerek privát szférához való jogának megsértését jelenti a túl korai posztolás az internetre.

KÉP: VITOLDA KLEIN • UNSPLASH

A BÁNTALMAZÁS SZEREPLŐINEK AZONOSÍTÁSA

A bántalmazás kialakulásában a csoport diszfunkcionális működés módja játssza a legfőbb szerepet. A bántalmazás társas esemény, nem érdemes (és nem lehet) csak az áldozatot és a bántalmazót fókuszba helyezni. A bántalmazás azokra is hatással van, akik csak végig néznek egy-egy agresszív helyzetet.

Egy osztályközösségnek (vagy bármilyen közösségnek) hatalmas a felelőssége abban, hogy egy videó, GIF vagy poszt mekkora port kavart az online térben – és ezzel az áldozat életében. Ha helyes védekező mechanizmus van a gyerekeknek, akkor korábban lesz levehető egy-egy tartalom, kevesebb emberhez jut el a megosztás hiányában, és a támogató kommentek nélkül a bántalmazó sem fogja magát erősnek, cselekedetét pedig menőnek érezni.

Szembe kell nézni azzal is, hogy azokban a csoportokban, ahol gyakori az offline bántalmazás, gyakoribb a cyberbullying is. Ez leginkább azért van, mert egy közösség periferiájára került fiatal esetében az iskolai bántalmazás terjed ki az online térbe.

Az UNICEF kutatása (2014)⁵ szerint minden harmadik gyereket ért már cyberbullying, azaz valamilyen kellemetlen piszkálódás, bántalmazás, zaklatás az interneten. Ezért nehéz talán elhinni azt, hogy csak azok az esetek vannak jelen az iskolai vagy egyéb közösségekben, amikről a szülők/ifjúság segítő szakemberek vagy pedagógusok tudomást szereznek.

Összességében elmondható, hogy nincs egy bizonyos „elkövető típus”. A bántalmazók és az áldozatok is sokfélék lehetnek, akár csak azok a szereplők, akik a bántalmazást végig nézik és/vagy asszisztálják.

A BÁNTALMAZÁS SZEREPLŐIT AZ ALÁBBIAK SZERINT SOROLHATJUK BE:

1. ZAKLATÓ/ZAKLATÓK

A támadás kezdeményezésében, fenntartásában, tervezésében aktívan részt vesz. Felelőssége nem csak abban van, hogy agresszívan viselkedik, hanem abban is, hogy a körülötte lévőket buzdítja arra, hogy kövessék a példáját. Ezt sokszor félelemkeltéssel, manipulációval vagy zsarolással éri el saját környezetében is, de ezzel cinkos és aktív elkövetőtársakat szerez magának.

A bántalmazó általában olyan viselkedésmintát követ, amely más gyermekek vagy felnőttek „sikeres” agresszív viselkedésének, azaz „győztes megoldásának” megtapasztalásából származik – tehát ha úgy vesszük, egy tanult viselkedési formáról van szó. Ennek az előzményeit pszichológus segítségével lehet feltárni, illetve a viselkedési séma megtörése is hosszú időbe telhet.

Az agresszor (illetve a csatlós vagy a támogató) maga is áldozat – egy másik élethelyzetben. A bántalmazók kb. 20%-a korábban maga is a bullying/cyberbullying elszenvedője volt.

A bántalmazó önbecsülése általában alacsony, hiába tűnik magabiztosnak, az csak a közönségnek szóló és egyéb célokat szolgáló maszk.⁶

Egyik lehetséges megoldás lehet az érzelmszabályozást segítő gyakorlatok széles körben való oktatása⁷, valamint az empátia fejlesztése. A bántalmazás elkövetésének háttérében féltékenység, a saját problémák elől való menekülés, figyelemhiány és unalom is állhat.

5 <https://unicef.hu/ezt-tesszuk-itthon/hazai-kutatasok/a-gyerekek-kozel-fele-szerint-egy-pofon-belefer/>

6 <https://cyberpsychology.eu/article/view/11433/10207> - Who is involved in cyberbullying?

7 <https://osf.io/pds75/> - Cyberbullying and Emotion Regulation

2. CSATLÓSOK/UTÁNZÓK

Aktívan részt vesznek a zaklatásban, reagálnak és követik a zaklatót, de nem kezdeményeznek és nem terveznek abúzust.

Sokszor ez az a kör, aki készíti a felvételeket, például a happy slapping („vidám pofozás”) esetében. A felelőssége morálisan hatalmas, érdemes kihágásának súlyát kellően érzékelteni, esetleg szakember (például pszichológus) bevonásával feltárni motivációját.

3. BUZDÍTÓK

Nem vesznek részt aktívan a zaklatásban, de helyeslik, egyetértenek vele, ezáltal a zaklatót támogatják, emellett pedig szociális előnyökre igyekeznek fordítani a részvételüket.

Kommentjeivel, megosztásaival buzdítja a bántalmazót. Sok esetben ez a szereplő a „nem én csináltam” mondat mögé bújva meg szeretné (vagy tudja) úszni annak a morális terhét, hogy az online térben milyen kárt tett az áldozatnak – annak ellenére, hogy nem ő készítette és/vagy osztotta meg a tartalmat.

4. SZEMLÉLŐ (PASSZÍV TÁMOGATÓ)

Habár a zaklatás tetszik nekik, ezt nem mutatják ki nyíltan.

Hallgatásukkal azonban nem állnak ki az áldozat mellett (sőt, talán ők maguk is lúzernek tekintik az áldozatot), így ha a bántalmazó mögött egyébként hangos és harsány csapat áll, akkor csendükkel is hozzájárulnak a bántalmazás mértékének növeléséhez.

5. KÖZÖNYÖS SZEMLÉLŐ

Látják, adott esetben figyelik a történeteket, de nem avatkoznak bele, mert „nem az ő dolguk”.

Egy ifjúságsegítő szakember egyik feladata lehet, hogy a passzív szerepkör minél kisebb legyen egy közösségen belül. Legyen véleménye a fiataloknak arról, hogy amit látnak kép, videó, GIF vagy poszt az valóban rossz és álljanak ki ezen véleményük mellett.

6. LEHETSÉGES VÉDELMEZŐK (PASSZÍV TÁMOGATÓK)

Ellenzik a zaklatást és tudják, hogy csinálniuk kellene valamit, de nem tesznek semmit.

Mindenkire hatással van egy online bántalmazás (arra is, aki csak nézi). Be kell látnia a közösség tagjainak, hogy a bántalmazó és áldozat szerepkör betöltése folyamatosan változik – legjobban úgy kerülhetjük el, hogy legközelebb mi legyünk az áldozatok, ha közösségi szinten nem adunk teret a bántalmazásnak.

Ha nem ért egyet valaki, ha félelmet kelt benne társa bántalmazása, akkor ki kell állnia mellette közösségi szinten. Általában ez a kör a legnagyobb létszám szerint egy közösségben – ha ezzel tisztában vannak, bátorságukkal meg tudják akadályozni egy-egy online térbe kikerült videó vagy fénykép terjedését.

7. ELLENZŐK, VÉDELMEZŐK

Ellenzik a zaklatást és aktívan, cselekvőleg is fellépnek a zaklató és a helyzet ellen.

A legnagyobb szerepük azzal kapcsolatban lehet, hogy minél előbb jelzik a durva bántásokat a megfelelő és illetékes felnőtteknek (az áldozat sokszor szégyenérzet miatt ezt nem meri megtenni), ezzel aktívan hozzájárulnak az áldozat védelméhez.

8. A CÉLPONT/CÉLPONTOK/ ÁLDOZAT

Az online bántalmazás az áldozat önbecsülésére, személyiségének fejlődésére, emocionális jóllétére nézve komoly károkat okoz. Következményei nem csak az esemény idejére terjednek ki, mindez hosszú távon határozza meg az áldozat életét.

Okozhat önbántalmazást vagy bántalmazóvá válást, de adott esetben az öngyilkosság vagy annak a megkísérlése is a lehetséges következmények egyike.

Az áldozatok általában a nonkonform diákok közül kerülnek ki (például akinek szabadidős tevékenysége, kinézete nem illeszkedik az aktuális serdülőszubkultúra trendjébe). Sajnos a legtöbb gyerek bántalmazás esetén leblokkol, elmenekül, igyekszik láthatatlanná válni.

Fontos megemlíteni, hogy csupán minden 10. bamba került fiatal kér segítséget⁸. Ennek oka a szégyenérzet, amit az áldozat érez. Tovább csökkenti a segítségkérés esélyét az is, hogy a szülői büntetéstől, szankcióktól való félelem miatt sok bántalmazott a tagadást választja. Hasonlóképpen ott lehet a háttérben, hogy a bántalmazást olyan normának tekintik, amely számára a mindennapok leképezését és az emberi interakciók részét jelenti.

Negatív gondolatainak spiráljából nehéz kikerülni, ezért fontos, hogy legalább egy ember számára (családtag, ifjúságsegítő szakember, pedagógus, edző stb.) meg tudjon nyílni. Ez könnyítheti a terhek cipelését és közösen könnyebb lehet megoldást találni.

Az internetes bántalmazás sok elemében közös a hagyományos bullyinggal, van azonban néhány sajátos jellemzője.

A hazai adatok szerint⁹ a gyerekek 80%-a nagyon súlyos problémának tartja az online bántalmazást, súlyosabbnak, mint a fizikai vagy lelki erőszakot. Talán elsőre kicsit nehéz belátni, hogy a fiatalok számára miért ennyire félelmetes egy bántalmazási forma, ahol valójában nincs is szemtől szemben az áldozat, de ha megvizsgáljuk a cyberbullying sajátosságait érthetővé válik az az elemi félelem, amit a gyerekek éreznek a jelenséggel kapcsolatban.

Csak akkor fogunk tudni komolyan és hosszútávon segíteni a gyerekeknek, ha a problémát olyan mértékűnek kezeljük, ahogy a gyerekek érzik.

IDŐ ÉS TÉR KORLÁT MEGSZÜNIK

Nincs megállás, a bántalmazók a hét minden napján 24 órában tudják bántalmazni az áldozatot. Folyamatosan tudnak becsmérlő üzeneteket vagy gúnyos mémeket létrehozni és azzal szembesíteni a célpontot (és persze az arra nyitott közönséget).

Az áldozat akár reggel az ébredéskor is szembesülhet az éjszaka érkezett bántó és becsmérlő üzenetekkel. SOHA nincs megállás, ha úgy akarja a bántalmazó és ez a folyamatos teher könnyen össze tudja roppantani a fiatalok önbecsülését.

A másik fontos szempont, hogy a sértő üzenetek küldözgetése nem korlátozódik egy-egy épület falai közé. Az otthon biztonsága, a szabadidős tevékenységek által korábban megkapott feltöltődés is elmaradhat, ennek ideje alatt

8 UNICEF, 2014

9 Heliotis, 2015. http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2015/nevelestudomany_2015_1_77-92.pdf

MIBEN KÜLÖNBÖZIK AZ ONLINE ÉS AZ OFFLINE BÁNTALMAZÁS?

is folyamatosan abúzus áldozata lehet a kiszemelt fiatal.

Ezzel az állandó bántalmazói jelenléttel az áldozat félelme növekszik, a biztonságérzete (akár otthoni környezetben is) jelentősen csökkenhet.

VISSZAVONHATATLAN JELLEG

Ha egy provokatív kép, videó kikerül az internetre, az valószínűleg órákon belül elszabadul és százak lehetnek tanúi. A felnőttek talán már csak olyankor értesülnek az esetről, amikor már több száz (vagy ezer!) kortárs szembesült a tartalommal, így az áldozat megvédése szinte lehetetlennek tűnik.

A posztolt képeket bárki lementheti, és feltöltheti újra a különböző felületekre, ezért a helyzetet nem is lehet olyan könnyen megoldani. Előfordulhat, hogy egy képet sikerül törölni, de egy-egy ilyen felvételt lehet, hogy még évekig az áldozat orra alá tud dörgölni a bántalmazó vagy annak közössége.

NYILVÁNOSSÁG MÉRTÉKE

Mennyibe telik egy-egy megosztás gombot megnyomni...? Szinte semmibe.

Percek alatt terjedhet el nagyközönség számára az áldozat megszegyenítésére alkalmas tartalom.

A hír, fotó, videó, hanganyag, GIF vagy egyéb tartalom terjedésének mértéke növeli az áldozat megszegyenítését.

SZOCIÁLIS FÉKEK HIÁNYA

Az online tér az anonimitás illúzióját keltheti a fiatalokban. Azt hihetik, hogy egy-egy álprofil létrehozásával nem szükséges vállalniuk a felelősséget, és ezáltal olyan durva dolgokat is meg mernek tenni, amit egyébként saját profiljuk alatt nem tennének meg.

Mindemellett érdemes a technika adta adottságokkal is tisztában lenni. A két monitor előtt ülő fiatal nem láthatja egymás reakcióját, nincs szemkontaktus a felek között. Nem tudják helyesen érzékelni a másik reakcióját, így a megjegyzések súlyát nem mérik fel megfelelően.

Külön nehezíti a helyzetet, hogy a tömör írásos mondatok sokszor keményebbnek hatnak és akkor is komoly hatást kelthetnek, ha a másik mondjuk csak viccel – a félreértések fokozódhatnak írásban egy chat ablakban, mint személyesen.

NEHEZEBB A SZÁMONKÉRHETŐSÉG

Tény és való, hogy a rendőrség bevonása nélkül az álprofilok mögé a tizenévesek könnyen tudnak elrejtőzni és egy pedagógusnak vagy a szülőknek sokkal nehezebb kideríteni a bántalmazó személyét, mint offline térben.

Persze egy rendőrségi feljelentés esetében pillanatok alatt vissza lehet keresni az elkövetőt az IP-cím (egyedi hálózati azonosító) alapján, de nyilván az apróbbnak tűnő szekálások esetén ez nem jelent megoldást.

Ha a felsorolt szempontokat figyelembe vesszük, könnyen beláthatjuk, hogy a mai kortárs közösségek konfliktusai könnyebben eszkalálódhatnak, mint mondjuk 10-15 éve.

A szerepek tisztázása is kihívást jelenthet, hisz ki mondja meg ki számít bántalmazónak? Aki megütött valakit, aki provokatív felvételt készített vagy aki posztolt, esetleg mindenki, aki megosztott?

A felsorolt szereplők között kicsit mindenki, de valószínűleg nem érdemel ugyanakkora büntetést az összes szereplő. Bármelyik közösség érdeke, hogy mindenki, aki kommentelt vagy megosztott bármilyen másnak kárt és szégyenérzetet okozó tartalmat, az felmérje szerepét a bántalmazásban.

AZ ONLINE BÁNTALMAZÁS HATÁSA AZ ÁLDOZATRA SOKKAL KEMÉNYEBB LEHET

A bántalmazással járó megalázottság érzése sokkal nagyobb lehet az áldozat számára, ha még azt sem tudja felmérni pontosan, hogy kik és hányan voltak szemtanúi a történeteknek.

Nem véletlenül tekintik a fiatalok még súlyosabb problémának a cyberbullyingot, szemben a hagyományos lelki vagy fizikai bántalmazással.

Az online bántalmazás következményei között megjelenhet a/az:

- › önbizalomvesztés, alacsony önértékelés,
- › ingerültség, folyamatos stressz,
- › szorongás a digitális eszközök használatával kapcsolatban,
- › dezorientáltság és teljesítménycsökkenés,
- › a bizalmi kapcsolatok megromlása, ezáltal elszigetelődés,
- › kortársakkal szembeni bizalmatlanság kialakulása,
- › önkárosító viselkedésformák (például drog- és alkoholfogyasztás, dohányzás),
- › súlyos mentális, pszichés és pszichoszomatikus betegségek (étkezési zavarok, önbántalmazás, depresszió stb.) kialakulása,
- › végső esetben pedig öngyilkossági kísérlet.

MILYEN JELEI LEHETNEK AZ ONLINE BÁNTALMAZÁSNAK

A cyberbullying esetében nem tudunk egységes tünetlistát feltüntetni (egyébként ez igaz bármilyen gyermekbántalmazás esetén). Az viszont elmondható, hogy állandó és értő odafigyeléssel felfedezhetők olyan jelek és mintázatok, amik ha külön-külön nem is, de együtt beszélések lehetnek azzal kapcsolatban, hogy egy gyermek bajba került az online térben.

Ezek közül néhány példa:

- › **TÁRSAS KAPCSOLATOK MEGVÁLTOZÁSA:** Ha azt érezzük, hogy egy gyereknek a korábban mindig lelkesen várt közösségi tevékenysége (például egy csapatedzés) hirtelen feszültséget okoz, gyanakodhatunk valamilyen dinamikai változásra.
- › **FESZÜLT OKOS ESZKÖZ HASZNÁLAT:** Észrevehetjük, ha egy gyerek ingerlékenyen nyúl a telefonjához, vagy időnként elhajítja, esetleg feltűnik, hogy csak magányosan hajlandó az üzeneteit olvasni.
- › **ÉRDEKLŐDÉSÉT VESZTI KEDVENC ELFOGLALTSÁGAIBAN:** A korábban megnyugvást, feltöltődést jelentő tevékenységek teljes elhagyása feszültségre, zavartságra utal.
- › **ÉTKEZÉSI ZAVAROK:** Rendszeres étvágytalanság vagy a gyakorta jelentkező falási rohamok nem csak evészavarra utalhatnak, hanem arra is, ha egy tinédzser folyamatosan feszült, esetleg bántják a testsúlya miatt.
- › **ALVÁSI ZAVAROK:** A fiatalok alvási rutinja amúgy is felborulhat időnként, de a folyamatos kialvatlanság szorongásra enged következtetni.
- › **ÖLTÖZKÖDÉS VAGY KINÉZET DRASZTIKUS ÉS HIRTELEN VÁLTÁSA:** Azok a lányok, akiket például online zaklatnak nőiességükkel kapcsolatban, hajlamosak hirtelen takarni magukat, szexualitásukat elrejtteni. Természetesen nem jelenti, hogy egy nagypulcsi felvétele azt jelenti, hogy valaki mondjuk

sexting áldozata lett, de a szorongás egyéb jeleivel együtt érdemes lehet feltérképezni a változás okát.

KÉP: WARREN WONG • UNSPLASH

MIT TEHET EGY FELNŐTT, HA EGY KÖZÖSSÉGBEN ONLINE BÁNTALMAZÁST ÉSZLEL?¹⁰

A segítő, a támogató szerepben megjelenő felnőttek (köztük ifjúsági szakember), kortársak legjobb lehetősége a jelenlét, a türelem és a láthatóság. Fontos, hogy ezek a támogató szereplők biztosítsák az áldozatot a jelenlétük-ről, de a közeledés tempóját az áldozatnak kell meghatározni. A kérdések, az őszinte érdeklődés sokkal többet segít, mint a noszogatás, a konkrétumokat akaró összegzés vagy egy – akár csak enyhe – nyomásgyakorlás.

A türelem nagy erény, hiszen egy olyan támogató személy számára, aki érzelmileg stabil, a problémák egyszerűbbnek tűnhetnek. Ez azonban egy illúzió, amit időlegesen el kell fogadnunk annak érdekében, hogy az áldozat ne azt érezze, hogy még az úgymond támogatói, támaszai is nyomást akarnak rá gyakorolni. Nemcsak a helyzet megoldása, a továbblépés vagy a vétkes megbüntetése kell, hogy a fókuszban legyen, hanem az áldozat valódi érzelmi támogatása és biztonságérzetének megerősítése.

HALLGASSUK VÉGIG, HOGY MI TÖRTÉNT!

Lehet tévedésről van szó, előfordulhat, hogy egy történetnek vagy sértődésnek nagyobb a füstje, mint a lángja, de nem érdemes senkit elbizonytalanítani, mert a jövőben nem fog tudni hozzánk fordulni.

Belekérdezni, kétségeket megfogalmazni, pontosítani ráérünk akkor is, amikor a történetet meghallgattuk. Először a bizalmi légkör megteremtése a lényeg, és az, hogy az áldozat megkönnyebbüljön a kimondott szavak hatására.

Értékeljük a bizalmat (valójában ez egy nagy elismerés egy fiatalokkal foglalkozó szakember számára) és csak ezután jelenjünk meg cselekvő, megoldó személyként.

NEM A MI TEMPÓNKBAN KELL FELDOLGOZNI AZ ESEMÉNYEKET!

A bántalmazással kapcsolatos beszélgetés(ek) légkörét, amennyire lehetséges, rugalmasan és a bántalmazott állapotát figyelembe véve kell kialakítani. A trauma, a félelem, a szégyen vagy akár a harag kezelése (és annak megértése) gyakran előrébb való, mint a bűnösség, a büntetés, a szankciók kiderítése.

Szükségszerű, hogy egy bűncselekménynek, online bántalmazásnak (akár jogi) következménye legyen, de vigyázzunk arra, hogy közben ne szolgáltatassuk ki, terheljük túl vagy söpörjük félre azt, aki a legnagyobb bajban van ilyenkor.

KÉNYSZERNÉL JOBB A JAVASLAT!

Ha túl hivatalos, feszengő közegben kötelező valamiről vallomást tenni vagy részletesen beszámolni, az a bántalmazott szemszögéből olyan helyzeteket (például vallomásokat) szülhet, aminek elmondására az áldozat még nincs felkészülve. Lehet, hogy azért mond el bizonyos dolgokat, hogy végre békén hagyják. A helyzet során, még ha nyilvánvaló is, hogy milyen tenivalók, lehetőségek, eljárások várnak az áldozatra, akkor se érezze azt, hogy egy „darálóba” lökik, és az érzelmi, lelki állapotát mellőzve csakis a bürokratikus lépések, a nyomozás vagy a helyzet megoldása (s ezzel eltörlése) a legfontosabb a környezet számára.

10 Urbán Anikó – Villányi Gergő: Bántanak! Segítesz? – Útmutató az online bántalmazás veszélyeiről és megoldásaihoz tudatos szülőknek és pedagógusoknak (Magánkiadás, 2021)

KÜLÖNÍTSÜK EL AZ ÁLDOZATOT ÉS A BÁNTALMAZÓT!

A bántalmazás ténye önmagában is félelmet, szégyent, haragot szül az áldozatban, de mindez megtöbbszöröződik, ha annak a jelenlétében kell beszélni róla, aki mindezt elkövette. A bántalmazó pusztán a jelenlétével is fenyegetést jelenthet és félelmet kelthet az áldozatban. Néhány mondat is elég lehet arra, hogy az áldozat elbizonytalanodjon, kételkedni kezdjen saját magában, esetleg félelemből visszavonuljon.

Pontosan ezért, ha súlyos bántalmazásról van szó (például hosszan tartó online zaklatásról vagy nagy nyilvánosságot kapott megaláztatásról) semmiképp ne próbáljuk a két (vagy több) szereplőt egy légtérbe terelni és szembeállításra megbeszéltetni a kialakult helyzetet.

Ügyeljünk arra is, hogy az elhangzottak a legnagyobb titokban legyenek kezelve, megelőzve a további pletykálást.

A BÁNTALMAZÓ SZÜLEIVEL IS LÉPJÜNK KAPCSOLATBA!

A bántalmazó is segítséget kell, hogy kapjon abban, hogy felmérhesse tettei következményét és súlyát. Ez részben az őt nevelő felnőttekre hárul, és remélhetőleg együtt találnak megoldást arra, hogy ne keveredjen újra hasonló helyzetbe.

A cél itt is a szembeállítás és a felelősség, a következmények megismertetése, de semmiképpen nem szabad, hogy megaláztatásba vagy túlzott büntetésbe menjen át. Ez csak rosszabbá teszi a helyzetet és a bántalmazót is olyan kiszolgáltatott helyzetbe löki, ahol újra ártani akar majd – hogy ezáltal kontrollhoz jusson az életében – csak éppen megérti, hogy „kicsit ügyesebben” kell majd a jövőben csinálnia.

A bántalmazó motivációit valószínűleg csak képzett szakember bevonásával lehet sérülés nélkül, eredményesen feltárni. Ha egy bántalmazó és annak családja megérti a bántalmazás mögött rejlő düh, harag, irigység vagy harag eredetét, könnyebb lesz szembenézni a cselekménnyel és változtatni a tanult sémákon.

A BÁNTALMAZÓ SZAVA IS SZÁMÍT

A bántalmazás megtörténte után minden információ, ami abban segít, hogy felmérje hogyan, miért is történt a bántalmazás, segít abban, hogy legközelebb kisebb eséllyel forduljon elő hasonló eset.

A bántalmazó szemszögének megismerése felfedheti egy közösség rejtett problémáit vagy olyan szálakat, amik más agresszorokhoz is elvezetnek.

A KÖZÖSSÉGVÁLTÁS IS LEHET MEGOLDÁS

A megoldással kapcsolatos lehetőségek között szerepelnie kell a közösségből való kivételnek is, hiszen egy pletykának vagy egy képekkel, videókkal elindított lejáratásnak, kiközösítésnek előfordul, hogy akkor sincs vége, miután „minden elrendeződött”.

Az áldozat szemszögéből is teljesen természetes, ha vágyik arra, hogy abból a közegből elmelessen, amiben még a helyzet rendezése után sem bízik.

A BÁNTALMAZÓ MEGFÉLEMLÍTÉSE NEM ELÉG BÜNTETÉS

A bántalmazó nyilvános, vagy más módon való megszégyenítése, kínzása csak pillanatnyilag oldja meg a problémát. Hosszú távon egy eltökéltebb, dühösebb bántalmazó születik ilyenkor, aki óvatosabb lesz legközelebb, vagy épp más módon igyekszik a kapott fájdalmat és szégyent visszaadni a közösségnek, aki így bánt vele.

Ha az osztállyal vagy közösséggel közösen kívánjuk feldolgozni a bántalmazást, akkor gondoljuk át, hogy valóban azt a hatást érjük-e el vele, amit szeretnénk. A felelősség és a következmények fontos részét kell képezzék az erről való beszélgetésnek, de minél személyesebb és emberibb hangnemben történik ez, annál könnyebben befogadható a közönség számára. Beszélhetünk arról is őszintén, hogy milyen hiányosságok, figyelmetlenség, félreértések vagy épp felkészületlenség vezetett ahhoz, hogy mindez megtörténhetett – az őszinteség nem gyengesség, hanem emberivé tesz egy tanárt, szülőt vagy igazgatót – a probléma kezeléséhez pedig arra van szükség, hogy emberséges hangnemmel, felelősséggel és nyitottsággal találkozzunk egymással egy nehéz helyzetben.

TILTÁS/TÖRLÉS GOMB JÓ BARÁT

Azonnali megoldás lehet a bántalmazó fél letiltása, a posztok törltetése, vagy egy bántó oldal jelentése a közösségi média felületeken.

Az áldozatok sokszor spirál szerű negatív gondolataik miatt nem erre az egyszerű megoldásra gondolnak először (inkább a szégyénérzet dolgozik bennük), de egy külsős szem számára az első és legkézenfekvőbb megoldás nyugalmat adhat a bajba jutott gyerekeknek.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság¹¹ oldalán tájékozódhatunk arról, hogy milyen tartalmat, hogyan tudunk jelenteni, tiltani.

KÉP: MARIA THALASSINOÛ • UNSPLASH

11 https://nmhh.hu/internethotline/jogi_tudnivalok

Az előző fejezetekben megismertük az online bántalmazás fogalmát, a jelenség formáit, áttekintettük a szereplőket és kezelési mód-szereket is kapott az Olvasó.

Ebben a fejezetben olyan magyar nyelven elérhető filmeket és kisfilmeket sorakoztatunk fel, amik mentén könnyebben tudjuk a fiatalok véleményét, álláspontját és élményeit feltérképezni. A közös filmélmény támogathatja, hogy a felnőttek megismerjék a gyerekek véleményét, álláspontját egy-egy konfliktushelyzetről. Észrevétlenül előfordulhat, hogy a tinédzser egy-egy jelenet közös megtekintése alkalmával akár saját tapasztalatairól is mesélni kezd.

Megfigyelhetjük, hogy egy-egy film vagy jelenet milyen hatással van a gyerekekre, hogy milyen történésekre reagálnak érzékenyen.

A lent felsorolt audiovizuális termékek úgy lettek összeválogatva, hogy közös megtekintésük valóban lehetőséget ad a párbeszédre – akár a filmek egésze, akár egy-egy jelenet mentén is.

Támogatva a kommunikációt, minden film után néhány lehetséges kérdést, aktivitást jelöltem, hogy könnyítsem a kommunikáció elindítását.

Cél, hogy mélyebben és őszintén beszélgethessünk a gyerekekkel egy-egy közös foglalkozás keretében az internethasználat néhány kockázatáról, úgy, hogy a videókhoz kapcsolódva legyen kedve a gyerekeknek megszólalni, véleményt formálni, aktívan részt venni a foglalkozáson.

Azonban az alábbi szempontok figyelembevételét javaslom egy-egy közös filmnézésnél, hogy a lehető legbiztonságosabb keretek között tudjuk feldolgozni a látottakat;

1. A lent felsorolt filmek témája, képi világa sokszor felkavaró lehet. Nem biztos, hogy a végeláthatatlanul magas létszám a megfelelő a látottak feldolgozására. Természetesen a közösség mérete határozza meg a létszámot, de ha túl nagy egy-egy csoport, érdekes lehet a csoportbontáson elgondolkodni.
2. Ha épp a közelmúltban ütötte fel a fejét egy online bántalmazással kapcsolatos eset egy közösségen belül, akkor nem biztos, hogy érdemes rövid időn belül megtekinteni a közösséggel ezeket a filmeket. Túlságosan intenzív érzéseket, indulatokat, esetleg újratraumatizálást okozhat a túl korai filmnézés. Ennek elkerülése érdekében várjunk a film közös megtekintésével, és közben érdeklődünk az áldozatnál, hogy elég erős-e a közös beszélgetésre, ha pedig szükségesnek érezzük, vonjunk be a kibeszélésbe egy pszichológust is.
3. Figyeljünk arra, hogy a hang és képi világ a lehető legjobb minőségben álljon rendelkezésre. Egy-egy valódi flow élményt tud elrontani, ha például a hang és képminőség nem megfelelő, s mivel a téma érzékeny, fokozottan kényelmetlen lehet a nem megfelelő technika elviselése
4. Hagyjunk bőven időt a feldolgozásra! Bármennyi idő is áll rendelkezésre, inkább szánjunk egy kicsit többet arra, hogy a kibeszélő és az aktivitások valóban kapjanak teret a gyerekek napjában. Nem érdemes komolyabb egyéb eseményre rászervezni egy-egy ilyen alkalmat.
5. Fontos, hogy a gyerekek megosszák élményeiket, de szükséges kereteket tartani, ugyanis a beszélgetés hamar tud átcsapni ventilálásba. Érdemes elkerülni, hogy a résztvevők beszélgetése és egy-egy felszó-

12 Urbán Anikó – Villányi Gergő: Bántanak! Segítesz? – Útmutató az online bántalmazás veszélyeiről és megoldásaihoz tudatos szülőknek és pedagógusoknak (Magánkiadás, 2021)

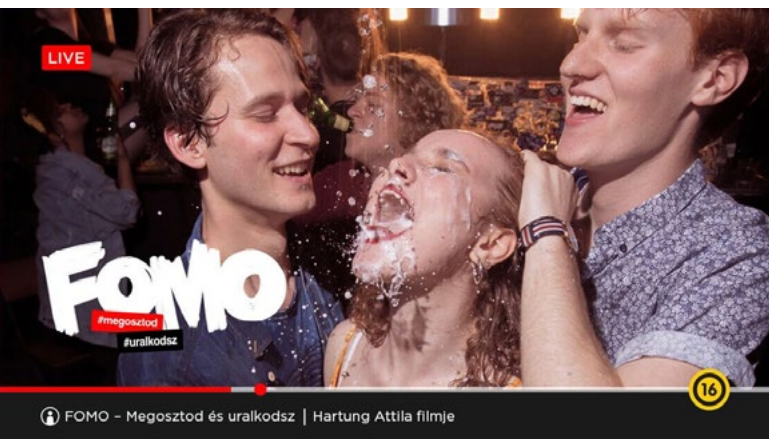
lalása ne váljon egymásra licitálássá, azzal kapcsolatban, hogy kinek van nagyobb traumája vagy ki látott az online térben nagyobb bántalmazást. Ezt leginkább úgy tudjuk elérni, ha a résztvevőket az érzésekről beszél-tjük, nem elsősorban az élményeikről.

Általános beszélgetés indító kérdések egy közös filmnézés után:

- › Mi az első és leghangsúlyosabb érzés a film megtekintése után?
- › Ki volt a legszimpatikusabb és a legvisszazasítóbbs szereplő?
- › Kinek ajánlanád még ezt a filmet? Kinek nem?

AJÁNLOTT FILMEK

FOMO – MEGOSZTOD ÉS URALKODSZ (16)

FOMO - Megosztod és uralkodsz | Hartung Attila filmje

Filmelőzetes linkje: <https://www.youtube.com/watch?v=KBDtB0omf4U>

Házibulik, pesti éjszakák, csajok és az influencer élet legalja négy fiatal végzős gimis srác szemével - generációs tükör, ahol szinte olyan érzésünk van, hogy láthatatlan emberként leskelődve kapunk bepillantást a fiatalok életébe.

A FOMO a következmények és a felelősség filmje, ami kendőzetlenül mutatja meg a kortárs nyomás, a döntéshelyzetek és az online

világ árnyoldalát, mindezt fantasztikus szereposztással és zseniális karakterekkel párosítva.

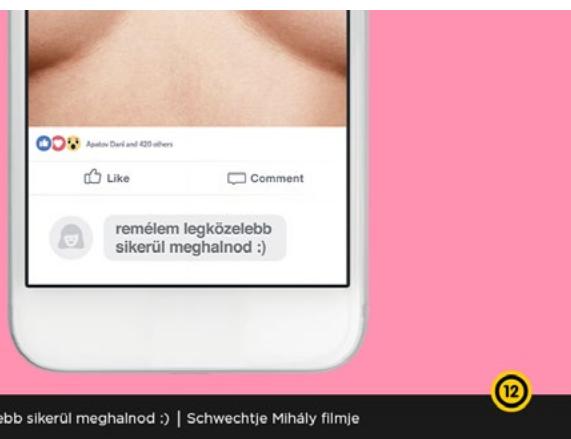
BESZÉLGETÉST INDÍTÓ KÉRDÉSEK:

- › Ki volt a legszimpatikusabb és legkevésbé szimpatikus szereplő?
- › Szerinted nemierőszak történt a házibuliban?
- › Mi a véleményed arról, hogy egy házibuliban videók készülnek?
- › Szerinted az iskolában vagy közösségben, hogy reagálnának egy ilyen típusú videó kikerülése esetén? Mit várnál el a felnőttektől ilyen esetben?
- › Az osztálytársaid közül kinek a házibulijában éreznéd magad biztonságban és kiébe nem?
- › Ha a valóságban létezne, követnéd a Falka YouTube csatornáját?
- › Van-e olyan fiatal az iskolában, aki tartalomgyártással foglalkozik? Mi a vélemény róla az iskolában?

GYAKORLAT

- › Hangosítsd ki bármelyik szereplő gondolatait és meséld el, hogy egy választott jelenetben milyen gondolatai lehettek!
- › Képzeld el, hogy a fiatalabb egyik legjobb barátod elmegy egy házibuliba. Mit tanácsolnál neki, hogy ne legyen baja?
- › Gondoljuk át közösen, hogy hosszabb távon (például öt vagy tíz éves távlatban) milyen következménye lehet a buliban átélt traumának Lillára/a Falka tagjaira nézve?
- › Képzeld el, hogy indítasz egy YouTube csatornát! Te mivel foglalkoznál? Milyen tartalmakat készítenél, esetleg kiknek a videóit szoktad hasonló profillal követni?

REMÉLEM LEGKÖZELEBB SIKERÜL MEGHALNOD :)

Remélem legközelebb sikerül meghalnod :) | Schwechtje Mihály filmje

Filmelőzetes linkje: <https://www.youtube.com/watch?v=KIF9kj0njdg>

Schwechtje Mihály első nagyjátékfilmjének főszereplője a 16 éves Eszter, aki egy teljesen átlagos kamaszlány. A manga világában talált menedéket, kicsit külső szemmel tekint kortársaira. Számára nem a bulik és a harsányság a fontos, hanem az érett angol tanárának figyelme, aki egyik pillanatról a másikra elhagyja az iskolát, ezért Eszternek hirtelen kell szembenéznie az elhagyatottság és magány érzésével.

Ez volt az első magyar film, ami egy gimnáziumi osztály életén keresztül mutatja meg, hogy mi történik, ha valaki bántalmazottból bántalmazó lesz. Sallangmentesen, erőlködés nélkül mutatja be hogyan éli a mindennapi életét az az ezer és ezer fiatal, akik a mai iskolák padjait koptatják, Szerelem, vágyak, rivalizálás, remények rángatják a szereplőket, de közben bizonyosodik, hogy ha másnak adjuk ki magunkat online, vagy ha intim képek kerülnek ki rólunk a netre, akkor olyan lavinát indítunk el, aminek később súlyos következményei lesznek.

A film nem csak egy kamasz lány története, hanem egy iskolai közösségé, a tinédzser korosztályé, és az érzékeny fiatalok szüleié is. Minden szereplő kritikusan, mégis igazságosan szerepel a történetben, hiszen egy-egy

elfajult helyzetért nem csak a bántalmazó a felelős, hanem a szűkebb-tágabb kapcsolati közösség is.

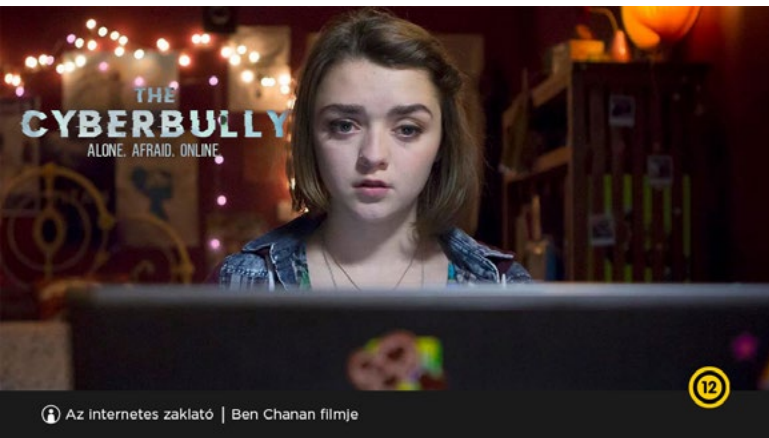
BESZÉLGETÉST INDÍTÓ KÉRDÉSEK A FILM MEGTEKINTÉSE UTÁN:

- › Mennyire volt szimpatikus a főszereplő, Eszter karaktere? Barátkoznál vele?
- › Hol lehetett volna a való életben sejteni, hogy Eszter csapdába került? Mik voltak az első jelek?
- › A filmben szereplő online vagy offline bántalmazás-e a gyakoribb az iskolában? Esetleg melyiket tekinthetjük durvábbnak?
- › Milyen volt szerintünk Eszter kapcsolata az édesanyjával?
- › Az online zaklatás szerepkörei: zaklatók, csatlósok, áldozat, szemlélők, segítők. Ebben a filmben melyik szereplő melyik?
- › Mit éreznénk, ha egy lányról az iskolában kompromittáló fotók jelennének meg? Hogyan reagálnánk? Más lenne-e ez a reakció, ha fiúról kerülne ki ilyen tartalom?
- › Mi az áldozathibáztatás és hogyan lehet tetten érni?

GYAKORLAT

- › Hangosítsd ki bármelyik szereplő gondolatait és meséld el, hogy egy választott jelenetben milyen gondolatai lehettek!
- › Küldj 'levelet' Eszternek, amiben összefoglalod, mit mondanál neki és hogyan támogatnád nehéz helyzetében.
- › Sarokválasztó játék: Összegyűjtjük, kiből milyen érzés fogalmazódik meg a film kapcsán. Utána négyet kiválasztunk a behozott érzések közül, majd a terem sarkaiba kell elhelyezkedni annak megfelelően, hogy melyik a legerősebb érzés a gyerekekben a kiválasztott érzések közül.

AZ INTERNETES ZAKLATÓ

Filmelőzetes linkje: <https://www.youtube.com/watch?v=0x6a8mJXCyM>

A Trónok Harca sorozat egyik főszereplőjével készült film közvetlen közletről mutatja meg, hogy az online elejtett megjegyzéseknek, „vicces” kis beszélgetéseknek milyen súlyos következményei lehetnek.

Az internetes zaklató egy igazságtevő ismeretlen (valójában maga is bántalmazó) képében mutatja meg, hogy a zsarolás, a kényszerítés hogyan csinál egy pillanat alatt áldozatot bárkiből, aki a digitális lábnyomaival túl sokat árult el magáról, és aki az online szavainak következményeivel mit sem törődve élte addig az életét.

BESZÉLGETÉST INDÍTÓ KÉRDÉSEK A FILM MEGTEKINTÉSE UTÁN:

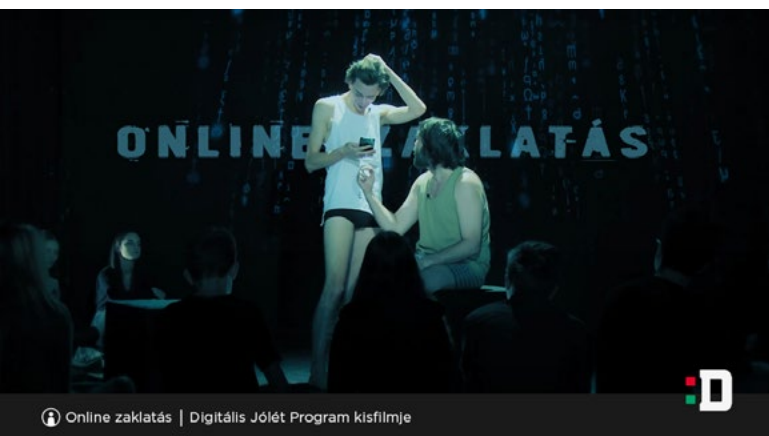
- › A film az apró, tűnő online heccelések felsorolásával kezdődik. Előfordulnak-e a suliban hasonlóak (például montázsok készítése)?
- › Melyik az a heccelés, ami számunkra még vicces és kicsit sem bántó?
- › Előfordult-e már, hogy ismeretlen emberek jelölést küldtek valamelyik felületen? Vissza szoktad Őket jelölni? Ha igen/nem, hogy szoktad kezelni?
- › Szoktál kommentelni Youtube videók alá?
- › Mit tennél, ha illetéktelen behatolást észlelnél valamelyik fiókodba?
- › Milyen biztonsági beállítások vannak beállítva a különböző fiókjaidnál (például erős jelszó, mindenhol más, kétfaktoros azonosítás stb.)?
- › Mi a véleményed arról, hogy sok fiatalnak több fiókja van a közösségi médiában? Mi lehet ennek az előnye/hátránya?

GYAKORLAT

- › Nézzük meg az utolsó három nyilvános kommentünket valamelyik közösségi média felületen! Értékeljük közösen a film tükrében, hogy a stíluson vagy a tartalommal változtatnánk-e!

DIGITÁLIS JÓLÉT PROGRAM (DGYS) - ONLINE ZAKLATÁS KISFILM

Online zaklatás | Digitális Jólét Program kisfilmje

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=-GE65Ygfk4CU>

A Digitális Gyermekvédelmi Stratégia (DGYS) által elkészített és 2021-ben közzé tett oktató kisfilm jól körbejárja a szülők viselkedését, megszólalásait, azt, hogy mennyit tudnak valójában a gyerekek online térben lévő viselkedéséről.

A másik oldalon pedig annak a működését lehet végig követni, hogy hogyan akarnak a gyerekek egymás előtt egyre dominánsabbak, viccesebbek lenni, a csoportosiker vágya hogyan írja fölül azt, amit egyénileg alighanem el sem kezdenének. Hogy a kis privát ellenszenvéből, irigységből hogyan lesz megsemmisítés és erre miért oly hatékony eszköz a közösségi média?

BESZÉLGETÉST INDÍTÓ KÉRDÉSEK A FILM MEGTEKINTÉSE UTÁN:

- › Az online zaklatás szerepkörei hogyan változnak egyik pillanatról a másikra?
- › Miben más az online zaklatás, mint az offline? Miben más az online és az offline kommunikáció?
- › Mit lehet tenni, ha dühösek, megalázottak, szégyenkezők vagyunk, hogyan ismerjük fel az érzelmeinket?
- › Hogyan tudunk segíteni akár egy emojival az áldozatnak? Hogyan tudunk mellé állni és támogatásunkat kifejezni?
- › Mi az áldozathibáztatás, és mit lehet tenni ellene?
- › Hogyan beszélgessen jól egy szülő? Miért nem mer a szüleinek bevallani semmit az áldozat?
- › Te kinek szólnál, ha hasonló helyzetbe kerülnél?

GYAKORLAT

- › Küldj egy képzeletbeli kommentet, amit Te megosztanál az áldozat üzenőfalán a történetek után!

ADJUNK ELÉG IDŐT!

Az online bántalmazásról szóló előadások vagy érzékenyítésre fókuszáló aktivitások nagyon sebezhető témakört járnak körbe. Többek között ezért érdemes **időt biztosítani** arra, hogy ha a fiataloknak van igénye a beszélgetésre, akkor arra biztosan találjunk megfelelő idő-sávot. Jó, ha a foglalkozásokat nem 45 perces intervallumban kezeljük. Érdemes határokat szabni, de ha van igény a beszélgetésre, inkább az utolsó tanórát vagy délutáni szabadidős foglalkozást válasszunk.

A BIZTONSÁGOS KÖZEG EZÚTTAL SEGÍTHET!

Érdemes **megszokott közegben beszélgetni a fiatalokkal** (például iskola falain belül), és ha van rá lehetőség, akkor körben ülve, beszélgetve lehet a legjobb partneri viszonyt kialakítani.

MOST MI IS TANULHATUNK!

Az online térben történetekkel kapcsolatban a fiatalok általában sokkal tájékozottabbak. **Hagynunk kell, hogy tanítsanak, meséljék a legújabb trendeket** - akkor is, ha talán idegenül hangzik. Elengedhetetlen a fiatalok megismeréséhez az őszinte érdeklődés. El kell ismerni, ha valamiben tájékozottabbak nálunk és beszámolóikon keresztül valószínűleg jobban megismerhetjük Őket, mint egy-egy általunk megfogalmazott kérdésen keresztül.

NE FELEJTSÜK A KUTATÓMUNKÁT!

Nem árt, ha az aktivitás előtt vesszük a fáradságot és kicsit belemerülünk az influenceerek és online tartalomgyártók világába. **Néhány ismert név, csatorna vagy kihívás ismerete segíti a kommunikációt** és nem mellesleg növeli a fiatalok bizalmát irántunk.

KIS LÉTSZÁM VAGY NAGY LÉTSZÁM?

Helyzet hozza, hogy mikor hány fős előadást vagy csoportos foglalkozást tudunk tartani, de személyes véleményem, hogy **kis- vagy nagycsoportos létszámú aktivitás egyaránt sikeres tud lenni.**

Ezzel kapcsolatban azonban érdemes az alábbi körülményeket figyelembe venni;

- › A legösszeszokottabb társaságot érdemes leginkább szétszedni csoportokra. Az osztályközösségek harsányak tudnak lenni, sok a rögzült dinamika (például mindig vannak olyan agresszor gyerekek, akik hangosak). Ilyen esetben egy átlagos osztályközösséget 2-3 csoportba is be lehet osztani.
- › Számtalan alkalommal fordult elő, hogy nagy, akár több száz fős előadóteremben néztünk közösen egy filmet, aztán pedig beszélgettünk a látottakról. Ekkora közegben nyilván nem tud olyan intimitás kialakulni, mint egy kiscsoportos foglalkozásnál, de egy-egy felszólaló (akik általában azok, akik

érzékenyek a témára) nagyon el tudja indítani a közös gondolkodást és bátorságot mutat a többi felszólalónak is.

Ekkora létszámnál azonban komoly kereteket kell adni; nem jó, ha ventilálásba, licitálásba (kinek van nagyobb traumája...) fordul át a beszélgetés. Ilyenkor érdemes a kommentárokat a látottak feldolgozására korlátozni, és az egyéni sérelmeknek és történeteknek nem teret adni.

A FOGLALKOZÁS VÉGÉN NINCS VÉGE A BESZÉLGETÉSNEK!

Ha felvállaljuk, hogy egy közösséggel nyíltan beszélgetünk az online bántalmazásról, számítanunk kell arra, hogy **az aktivitás után is megkeresnek minket.** Ez teljesen normális, hiszen sokan nem mernek/akarnak közönség előtt megnyílni egy-egy témában, de a hallottak feldolgozása nehéz lehet egyedül a gyerekeknek.

Négyszemközt teret kell biztosítanunk arra, hogy konkrét példákat mesélhessenek és kikérjék véleményünket.

Allison Havey és Deana Puccio: Szex és lájk és közösségi média - Hogyan értünk szót a gyerekekkel a digitális világban? (Jaffa Kiadó, 2018)

Bene Viktória: Az oktatásban dolgozó segítő szakemberek szerepe a biztonságos internethasználat kialakításában (Acta Medicinae et Sociologica, 2018)

Devorah Heitner: Képernyőtudatos család - Hogyan neveljük digitális bennszülötteinkből digitális írástudókat? (HVG Könyvkiadó, 2018)

Guld Ádám: A Z generáció médiahasználata. Jelenségek, hatások, kockázatok (Libri Kiadó, 2022)

Jaron Lanier: Miért töröld magad azonnal a közösségi oldalakról? (Európa Könyvkiadó, 2020)

Klausz Melinda: Megosztok, tehát vagyok (Athenaeum Kiadó Kft., 2017)

Mary Aiken: Cybercsapda (Harmat kiadó, 2020)

Miklya Luzsányi Mónika: Mit tegyek a kutyüre kattant gyerekemmel? (Scolar Kiadó Kft. 2019)

Tari Annamária: Generációk online (Tericum Kiadó, 2015)

Tari Annamária: Bátor generációk (Tercium kiadó, 2017)

Twenge Jean M.: iGeneráció – akik közösségi médián és okostelefonokon nevelkedtek (Édesvíz Kiadó, 2018)

Urbán Anikó – Villányi Gergő: Bántanak! Segítesz? – Útmutató az online bántalmazás veszélyeiről és megoldásaihoz tudatos szülőknek és pedagógusoknak (Magánkiadás, 2021)

Will Geddes: Szülők Nagy Mobilkönyve - Mit tehetsz, hogy biztonságban legyen a gyereked a neten? (Barecz&Conrad Books, 2020)

BAJ ESETÉN HOVA FORDULHATUNK?

Bűvösvölgy Médiaértés – Oktató Központ

Web: <https://buvosvolgy.hu/>

Kék-Vonal Gyermekkrízis Alapítvány

Előhívó vagy körzetszám nélkül, névtelenül és ingyen hívható telefonszám: 116-111

Web: <https://kek-vonal.hu/>

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság – Internet Hotline

Web: [https://nmhh.hu/cikk/190105/Mi az Internet Hotline](https://nmhh.hu/cikk/190105/Mi_az_Internet_Hotline)

Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat – Safer Internet

Web: <https://saferinternet.hu/>

UNICEF Magyarország

Web: <https://unicef.hu/nemvagyegyedul-2020>

UNICEF HelpApp

Web: <https://megoldaskozpont.com/cyberbullying-magyarorszagon/>

KÉP: NIKLAS HAMANN • UNSPLASH

URBÁN ANIKÓ
AZ ONLINE BÁNTALMAZÁS
JELENSÉGE